

Anmeldelse

De har gjort det igen

RAVEL: samtlige autentiske værker for 2 klaverer og klaver 4 og 5 hænder: Introduktion og allegro
Rapsodie Espagnole
Entre Cloches
Boléro
Ma Mère l'Oye
Fanfare
Ouvverture til Shéhérazade
Frontispice
La Valse
THORSON OG THURBER (med David Gardiner)
PAULA PACD 51 (kun på compact disc). 2 stk. CD

Superlativer har tendens til at virke utroværdige, hvis man slynger for meget om sig med dem. Rachmaninoff på verdensplan – sådan lød overskriften til min begejstrede anmeldelse (MODSPIL 37, nov. 87) af parallelsættet til denne Raveludgivelse, og jeg fristes stærkt til bare at sige: *køb* disse 2 indspilninger – og *hør* dem. (Rachmaninoffs samtlige værker for 2 klaverer og klaver 4 hænder, PASLP 46, er i mellemtiden også udsendt på CD, PACD 46).

Imidlertid er der så meget at fortælle, så mange oplevelser, der strømmer ud – også af dette Ravel-sæt, at jeg må prøve at give læseren en forsmag.

Kort repetition: Julian Thurber og Ingryd Thorson er herboende englændere, ansat ved Den kongelige Ballet som repetitører. De har intense pianistiske uddannelser bag sig og giver få, men meget besøgte koncerter, der i de senere år alle er blevet transmitteret af Danmarks Radio. Gennem samarbej-

det med det danske pladeselskab PAULA er det nu blevet muligt for alle, der gik glip af radiotransmissionerne at få en idé om, hvad de gik glip af. Og det er ikke småting.

En ting er at give sig i kast med så virtuose projekter som Ravel og Rachmaninoff komplet, en anden ting er at kunne gøre det så overbevisende, at man kan høre denne musik igen og igen og med nye ører hver gang. Ravel har vel nok et af de mest subtile sanseapparater i musikhistorien hvad angår klangfarver, nuancer og instrumentation. Hans orkesterværker er for en stor del alle først skrevet i klaverversion, og selv i denne »ikke-orkestrerede« form er der overvældende mængder af farve og atmosfære, således at klaverudgaven ikke bare er et forstudie til en senere orkesterpalet, men et selvstændigt værk. Thorson og Thurbers valg af de italienske håndbyggede FAZIOLI-flygler fører en vidunderlig fløjlagtig klang til farvespektret. Ideel til denne musik.

Pladsen tillader ikke en beskrivelse af samtlige værker på dette dobbeltsæt. Småstykkerne Entre Cloches, Fanfare og Frontispice er overordentlig sjældent indspillede og det samme gælder 4 hånds versionen af Shéhérazade-ouverturen og to klaver-udgaven af Boléro. Hvis man synes, at Boléro er kedelig, så prøv at lyt til denne »arabisk slørdans«-inspirerede fortolkning, der ligger tæt op ad Ravels eget tempo (der findes en optagelse, hvor Ravel selv dirigerer værket). Hvis man dirigerer Boléro for hurtigt for evt. at undgå at den bliver kedelig, så bliver den netop kedelig. Og Ravels spansk-arabiske idé går tabt. Det gør den ikke her.

Jeg kunne bruge megen spaltepads på at levendegøre mit indtryk af den ek-

sotiske og lidt farlige atmosfære, som Ravel får frem i Rapsodie Espagnole og som Thorson og Thurber forløser med følsomt virtuost mesterskab – eller på at formidle den »ren musik«-dansende livsglæde, der strømmer ud af Introduktion og allegro. Imidlertid er det Ma Mère l'Oye og La Valse, der har gjort voldsomt indtryk på mig.

Ma Mère l'Oye er jo en »lille« 4 hændig klaverkomposition i 5 satser – repertoire for alle klaverstuderende, der efter et par års studier har lyst til at spille 4-hændigt med deres lærer. Jeg har selv prøvet dette, men først med Thorson og Thurbers indspilning bliver det klart, hvad musikken handler om – selv berømte klaverduoer som Konrasky-brødrene og Labeque-søstrene spiller »sød og nuttet musik«.

Kan I huske hvordan det var som barn at »blive væk« i et stormagasin. Man stod der, og pludselig var far eller mor forsvundet i den myldrende verden og angstens klamme hånd fik struben til at strammes. Sådan lyder det her når Tommeliden (Petit Poucet) går igen – den dybe skov, mens fuglene spiser de brødkrummer han kaster efter sig for at finde vej tilbage: et ængsteligt tilbageholdt åndedræt, der får fuglestemmerne til at blive nærmest hypersanseligt over-tydelige: er der venner eller fjender? Naturen er stor, jeg er lille.

Eventyr og skovstemning igen i satsen før: pavane for Skønheden i den sovende skov. Og her sover skoven virkelig – og i 3. satsens kineserier er den gumpetunge kejserinde hos Labeque-søstrene blevet forvandlet til en fnuglet alfedronning, der tager bad i sit porcelænsslott akkompagneret af musik på strengeinstrumenter lavet af nøddeskal-ler.

Aldrig før har jeg hørt samtalen mellem Skønheden og Udyret som en samtale – en kærlighedssamtale fuld af medfølelse og uskyld – og for første gang hører jeg i klare billeder, hvad det er, der sker ved den lange harpeagtige glissando op igennem oktavene: uhyret forvandles – og se bare: en smuk prins, hvis dragt glimter af sølv og guld. Og slutsatsens eventyrhave bliver en vandring ind i en billedbog – ind i barndommens land hvor livet virkelig har mening.

La Valse er fra 1920, et relativt sent værk, et værk, der sammenføjer smertefuld livserfaring og længsel efter livsglæde – i et Wienerisk tonesprog – således at La Valse både bliver en hyldelse til Johann Strauss og et udtryk for resignation: Wienervalsens tid er forbi, men nu vil jeg vriste dens kræfter fra den endnu engang – om det så skal blive det sidste, jeg gør.

La Valse er overdådigt orkestreret – også i 2 klaver-versionen. De fejende valseklange afbrydes og gennembrydes gang på gang af halvt sarkastiske halvt fortvivlede manende udbrud – en slags aristokratisk dødedans. Her udfolder Ingrid Thorson og Julian Thurber alle ressourcerne – og endnu engang overvældes jeg af dette helt specielle, som jeg så at sige aldrig har hørt før – bortset fra i deres Rachmaninoff-album: de spiller stort set som var de een person. At man gennem hele dette pladesæt kan gribes så voldsomt af musikken – skyldes dette næsten telepatiske partnerskab, der så at sige fjerner skallen om musikkens bløde indre. Vi træder som Alice fra eventyrland ind »bag spejlet«. Dette er stor kunst. Køb pladerne – hør dem.

Peter Kjærulff

Anmeldelse

Frodig jazz i bogform

Politikens Jazzleksikon

Af Kjeld Frandsen. Politikens Forlag, 1987. Kr. 288,-.

Danmark siges at have et af de frodigste jazzmiljøer i verden – udenfor USA. Og det kan bekræftes af institutionen Montmartre i København, Radioens Big Band, de mange yngre, talentfulde jazzmusikere, Det Rytmske Konservatorium i København, de mange herboende udenlandske koryfæer og en eksplosionsagtig renæssance for jazzlytning blandt især unge mennesker. Musikernavne som NHØP, Palle Mikkelsen, Mads Vinding, Jesper Thilo, Svend Asmussen, Kenneth Knudsen, Thomas Clausen, Niels Lan Doky osv., fortæller også noget om et miljø.

Derfor må der også være behov for et jazzleksikon på dansk – for underviseren, musikeren og den almindelige forbruger. Tidligere har Politikens Forlag udgivet 3 versioner af »Jazzens Hvem Hvad Hvor«, som samtidig var suppleret med lidt jazzhistorie og musikteori, men nu har samme forlag barslet med et rent biografisk leksikon under redaktion af Kjeld Frandsen, Peter H. Larsen og Ib Skovgaard. Værket er delt op i et hovedafsnit med udenlandske biografier, dernæst et mindre med danske og tilsidst et navneindeks. Naturligvis må det være en kompromisets kunst at redigere et sådant leksikon – globalt er antallet af jazzmusikere steget kolossalt bare i forhold til for 20 år siden og hvem er de mest væsentlige? Hvem kan man tillade sig at springe over? Hvem siger os danskere mest? Disse overvejelser

gøres der udtrykkeligt opmærksom på i forordet og da jazzten efterhånden har udviklet sig til en meget blandet landhandel vil der være mange musikere, som befinder sig imellem alt og ingenting – sådan er det jo altid med båse. Der har været mange assistenter med i research-arbejdet, henvend en snes, så leksikonet må siges at være et udpræget teamwork.

Når man læser artiklerne igennem kan det undertiden være lidt besværligt med de mange forkortelser og næsten enslydende for alle dem, jeg har orket at kigge på, er at man absolut skal have at vide, at de begyndte at spille klaver eller trommer som 3-årige eller sligt – hvilket egentlig er ligegyldigt. Det gjorde jeg også uden at blive til noget som helst, der berettiger mig til at stå i et leksikon. Ofte kan man savne nogle mere detaljerede beskrivelser af personernes musikerskab. Om Tim Hagans står der f.eks. at han vakte opsigst med sin meget dynamiske sp.stil og det er vel en betydningsfuld trompetist, som har boet under danske himmelstrøg længe og som man fra egne ører nok kunne give nogle flere meldinger om.

Men bortset fra det synes jeg afgjort, at det er et fint og brugbart leksikon. De kendte navne får deres retmæssige spaltepads, ofte med nogle meget smukke fotos (af Louis Armstrong, Duke Ellington og Dexter Gordon), man får også kendskab til mange interessante, bizarre og overraskende navne og skæbner. Hvad med Günther »Baby« Sommer (f. 1943), østtysk trommeslager, som spillede free-jazz i 1967 – Alfred Harth (f. 1949), vesttysk saxofonist, uddannet i kunsthistorie og skaberen af avantgardegruppen »Sogenanntes Linksradikales Blasorchester«